

SILKKA NAUTINTOA.

Presidentti Kekkonen hiihtoreissut suuntautuivat Lapin lisäksi viikonloppuisin usein Laukaaseen hänen ystävänsä ja henkilääkärinsä Rikke Sotamaan kotiin. Hiihtäminen merkitsi kunnon ylläpitämistä ja mielihyvää. Kuva on otettu Sotamaan pihalla 70-luvun lopulla (arvio 1979).

Urho Kekkonen nautti Lapin hiihtoretkestä

Mitä Lappi ja hiihtäminen merkitsivät tasavallan presidentti Urho Kekkoselle? Annetaan presidentin itsensä kertoa. ”Ne merkitsivät vapautta, sitä että saa syventyä itseensä, omiin ajatuksiinsa. Kun hiihtää ei varsinaisesti ajattele mitään, mutta hiihtäminen kirvoittaa mielen ja antaa alitajunnan työskennellä rauhassa.”

TEKSTI MAARIT HUOVINEN // KUVAT UKK-ARKISTO, RIKHARD SOTAMAAN ARKISTO, MAARIT HUOVISEN ARKISTO

Presidentti **Urho Kekkoselle** hiihtäminen oli silkkaa nautintoa: ”Sitten jokin humahuttaa mielessä ja asia ratkeaa. Jonkun mielestä hiihtäminen voi olla yksitoikkoista, mutta ei minun. Hiihtäminen merkitsee mielihyvää. Lapissa ajattelen luonnon kauneutta, elämän ihanuutta ja ponnistamisen iloa. Olen todennut, että hiihtäminen lisää henkistä ja fyysistä mielihyvää.”

Kekkonen ensimmäinen kosketus Lappiin tapahtui puhujamatkoilla 1930-luvulla. Myöhemmin ollessaan eduskunnan suuren valiokunnan puheenjohtaja hän oli mukana Sallivaaran poroerotuksessa vuonna 1942. Ensimmäi-

sen patikkareissunsa hän teki Lapin kairoille pääministerinä 1955 ja vielä samana vuonna hän kävi hiihtämässä Pallasjärven luonnonsuojelualueella. Silloin UKK oli vauhdittamassa Raattaman tietöitä.

Vuosittaiset keväthiihdot Lappiin alkoivat 1957, seuraavana vuonna siitä, kun Urho Kekkonen valittiin tasavallan presidentiksi. Aluksi ne suuntautuivat Itäkairalle ja vuodesta 1968 lähtien ne tehtiin säännöllisesti

Käsivarteen, Porojärvelle.

Tauno V. Mäen kirjassa ”Iloista kyytiä päämiehen mukana kairassa ja tunturissa” presidentti kertoo hiihtoretkestään Itäkairalle: ”Menimme aina etelään, niin että aurinko paistoi naamaamme. Meillä

Matkatavaraluettelo:

- Tasavallan presidentin reppu, 2 suksipussia ja yksi pussi.
- Eversti Levon 2 reppua ja yksi suksipussi.
- Kauppaneuvos Kaiharin suksipussi ja musta nahkapussi.
- Maisteri Mäen matkalaukku, suksipussi ja kassi.
- Toimitusjohtaja Leskisen sukset ja reppu.
- Yksi vihreä pussi, joka ilmeisesti sisältää vaatetavaraa.

oli lähtöpiste ja maali. Siirsimme leiriä sen mukaan kuin etenimme. Yöt vietimme joka kerta uudessa paikassa.”

Samaa aikaa muistelee presidentin silloinen adjutantti Urpo Levo: ”Retket olivat vaativia urheilu suorituksia. Olihan Kekkonen tunnettu urheilumies. Päivämatkat olivat pitkiä ja tavarat kannettiin selkäreppussa.”

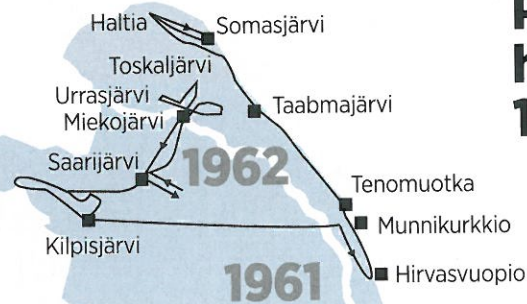
INARI 1965. Tällä matkalla nähtiin aurinko ensimmäisen kerran vasta paluumatkalla Rovaniemellä. Sanomalehti Maakansa kirjoitti (15.4.1965):

”Tasavallan presidentti Urho Kekkonen tekee jälleen tänä keväänä hiihtoretken Lappiin. Kuusi päivää kestävä, noin 170 kilometrin pituinen, hiihtoretken aloittaa presidentti seurueineen ensi perjantaina Inarista. Lappiin presidentti saapuu jo kuitenkin torstaina, jolloin hän vihki Kemijärvi Oy:n sulfaattiselluloosatehtaan Kemijärvellä.”

Vaikka sää ei suosinut, se ei lannistanut mielialoja. Hanki hohti ja kasvot saivat väriä. Mukana oli Rajavartioston päällikkö, kenraaliluutnantti **Veikko Koppinen**, kova sissimies ja kokeilija. Hänellä oli repussaan kokeiltavana sissimuonaa, valkoista, hiutalemaista ainetta – ja hän nukkui yönsä uudenaikaisessa makuupussissa. Rajamiesten keskuudessa levisi sana: Meillä on kenraali, joka syö selluloosaa ja nukkuu paperisäkinä.

Presidentti oli ennen muuta valtiomies, se sävytti hänen eräretkiään.

VIIMEINEN LIIKKUVA HIIHTOREISSU. Kapperjärvelle lähdettiin 16. päivänä huhtikuuta 1967. Se oli järjestyksessä presidentin 11. Lapin hiihtoretkeä ja viimeinen ”liikkuva reissu” (kotiin palattiin 24.4.). Tämän jälkeen presidentille tehtiin esitys, että käytännön syistä olisi rakennettava pysyvä leiripaikka, josta voitaisiin suunnitella päi-

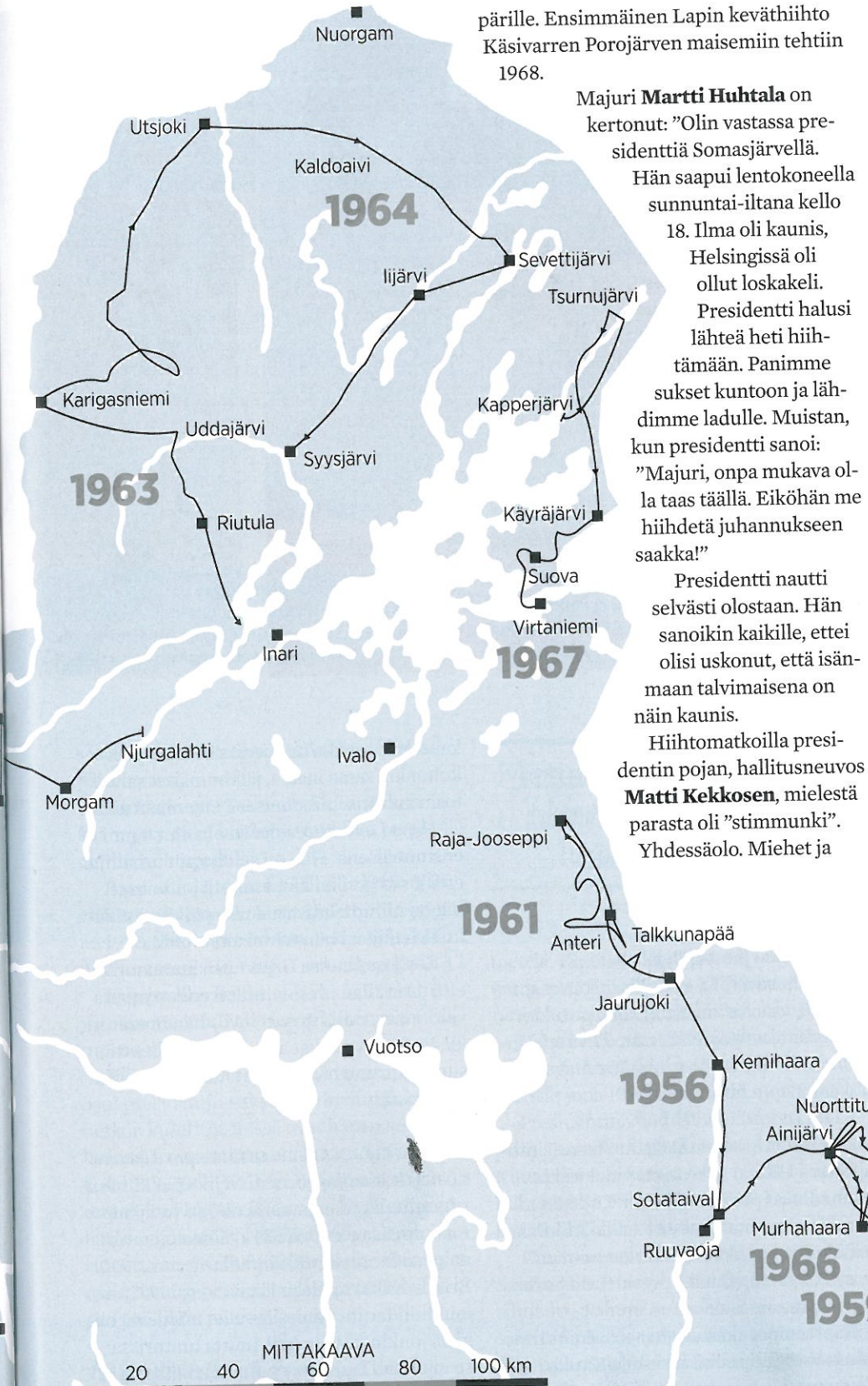
vittäiset hiihtoretket. Näin tapahtuikin.

Viimeisen liikkuvan retken matkatavaraluettelo (edellisellä sivulla) kertoo mukanaolijoista. Tavarat oli tarkoitus kuljettaa välittömästi Helsingistä Rovaniemelle saapuneesta junasta Ivaloon ”sovittuun paikkaan”.

Vakiovieraina Lapissa hiihtämässä olivat aina Lapin läänin maaherra ja Rajavartiolaistoksen päällikkö sekä joukko rajavartiomiehiä. Vuonna 1967 maaherrana oli **Martti Miettunen** ja vuodesta 1974 **Asko Oinas**.

POROJÄRVELLE KIINTEÄ LEIRIPAIKKA. Tukikohdaksi saatiin Kemijoki Oy:n erämaakämpä ja ja telttakylä pystytettiin sen ym-

Presidentin hiihtoretket 1956–1967

pärille. Ensimmäinen Lapin keväthiihto Käsivarren Porojärven maisemiin tehtiin 1968.

Majuri **Martti Huhtala** on kertonut: ”Olin vastassa presidenttiä Somasjärvellä. Hän saapui lentokoneella sunnuntai-iltana kello 18. Ilma oli kaunis, Helsingissä oli ollut loskakeli. Presidentti halusi lähteä heti hiihtämään. Panimme sukset kuntoon ja lähdimme ladulle. Muistan, kun presidentti sanoi: ”Majuri, onpa mukava olla taas täällä. Eiköhän me hiihdetä juhannukseen saakka!”

Presidentti nautti selvästi olostaan. Hän sanoi kaikille, ettei olisi uskonut, että isänmaan talvimaisena on näin kaunis. Hiihtomatkoilla presidentin pojan, hallitusneuvos **Matti Kekkonen**, mielestä parasta oli ”stimmunki”. Yhdessäolo. Miehet ja

KÄSIVARTEEN VAKITUISESTI. Ensimmäisen kerran keväthiihto suuntautui Käsivarren Porojärven maisemiin vuonna 1968. Kuvassa presidentti Kekkonen jutustelemassa tunturilla vuonna 1975 neuvostoliittolaisen diplomaatin, suurlähettiläs Vladimir Stepanovin kanssa.

jutut olivat tuttuja. Kun oli päivä hiihdetty, kokoonnuttiin ruokailutelttaan päivälliselle. Silloin kerrottiin samoja, vanhoja juttuja aina uudelleen ja uudelleen. Kun yksi aloitti, toinen jatkoi ja kolmas ryhtyi jo virittelemään laulua.

Myös ruoka oli ravitsevaa. Matkoilla mukana olleen ylijohtaja Tauno V. Mäen salaisia aseita olivat voi ja kerma. Niitä piti olla reilusti. Hän oli myös mainio juttujen kertoja. Presidentin kanssa Mäki oli tehnyt sopimuksen, ettei hän laula eikä puhu poli-

Rajamiesten sääsanastoa:

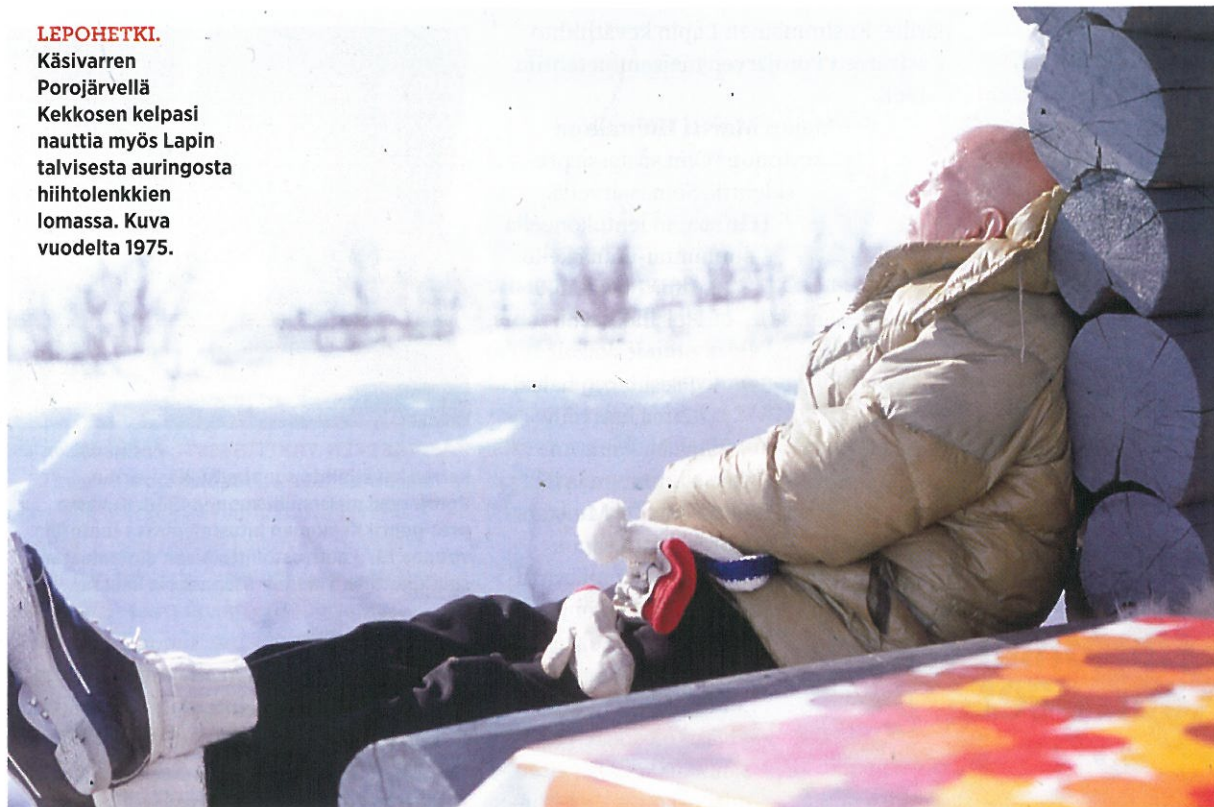
- murkkukeli (tuuli ja lumipyry, heikko näkyvyys),
- maitokeli (valkoinen lumipyry),
- seisova murkku (vastasanut lumi, tyyni, selkeä sumu, ilmeisesti pilvää),
- tuperkeli (kaikista vaikein voitelu- ja hiihtokeli),
- lentokeli (teräshanki ja nolla astetta).

AJATUSTENVAIHTOA. Vuosittaiset keväthiihdot Lappiin alkoivat 1955 ja jatkuivat -70-luvun lopulle. Sivakoinnin ohella presidentti Kekkonen ehti jututtamaan myös paikallista väestöä. Kuva Porojärveltä vuonna 1975.

LEPOHETKI.

Käsivarren Porojärvellä Kekkosen kelpasi nauttia myös Lapin talvisesta auringosta hiihtolenkkien lomassa. Kuva vuodelta 1975.

YMPÄRI LAPPIA. Presidentti Kekkosen vuotuisiin hiihtoretkiin Lapissa kuuluivat myös viikon mittaiset retket Kuusamoon ja Saariselälle. Kuvassa hän on Saariselän maisemissa 1968.

PERÄSSÄHIIHTÄJÄT. Kekkosen hiihtoreissuilla oli aina mukana isokenkäisiä vaikuttajia ministereistä maaherroihin ja korkeisiin upseereihin. Kuvassa seurue ruokailee Porojärvellä teltassa. 70-luvun lopulla otetussa kuvassa ovat Kekkosen ohella puolustusvoimain komentaja Lauri Sutela (vas.), Valmetin pääjohtaja ja moninkertainen ministeri Olavi J. Mattila ja kauppaneuvos Kalle Kaihari.

tiikkaa. Lopulta hän sai vapautuksen myös hiihtämisestä – katsottiin, että hänestä oli eniten hyötyä keittiössä.

TÄRKEÄ OLI JUUSTOHÖYLÄ. Eikä se ollutkaan mikä tahansa juustoleikkuri, vaan Suomen suurin, kaunein ja kallein. Kerran hiihtoretkeillä Jankkarinniskalla olleessa erämaakeittiössä Lapin mies talousneuvos **Yrjö Alaruikka** oli yllättänyt kaikki kysymällä, olisiko kenelläkään mukanaan juustohöylää. Siitä seurasi melkoinen naururämäkki, sillä eihän sellainen kuulunut eräretkille. Puukolla veisteltiin niin lihaa, leipää kuin juustoakin.

Tästä lähti kuitenkin ajatus, että Alaruikalle pitäisi teettää muistoksi juustohöylä. Tehtävän otti vastaan Kemijoki Oy:n toimitusjohtaja, vuorineuvos **Veikko Axelson**, joka antoi sen eteenpäin yrityksen korjaamolle.

– Eräänä päivänä pöydälleni ilmestyi ihmeellinen esine. Mukana oli lasku 48 000 markkaa, kertoi toimitusjohtaja.

– Se oli kenttälapion kokoinen, huolellisesti kuviohiottu ja siinä oli hopeahelat.

Presidentti hiihti aina, kun siihen tarjoutui mahdollisuus.

Jättikokoinen juustohöylä!

Lopulta kävi niin, ettei Alaruikka saanut sitä, vaan se annettiin koko porukan yhteispäätöksellä presidentin 65-vuotislahjaksi. Onnittelukortissa luki: ”Ottettavaksi mukaan Lapin hiihtoretkille!”

PRESIDENTTI ENSIMMÄISENÄ. Yleensä hiihdetessä UKK:n jälkeen on pitkä väli ja sitten tulevat perässähiihtäjät. Urpo Levo on muistellut, miten aluksi kaikki hiihtivät presidentin porukassa. Vuosien mittaan syntyi kaksi eri ryhmää: presidentin porukka ja kapteeniporukka.

Kapteeniporukan perustajajäseniä olivat Tauno V. Mäki, poliisitarkastaja **Kauko Liisanantti** ja kauppaneuvos **Kalle Kaihari**. Kun presidentin ryhmä hiihti edellä,

kapteeniporukka tuli perässä. Kaikilla oli kuitenkin sama matka, jälkimmäiset saivat tosin kuluttaa hiihtämiseen enemmän aikaa.

Urpo Levo: ”Presidentti on ollut aina ensimmäisenä. Hän on sen tyyppin urheilija, että jos ei yksi tai kaksi miestä pudonnut hänen hiihtotahdistaan, niin päivä oli pilalla. Urheilijana hän tahtoi aina voittaa!”

Keskusteltaessa Urpo Levo huomautti, että tasavallan presidentti oli ennen muuta valtiomies, mikä sävytti myös hänen eräretkiään. Lapin matkat auttoivat presidenttiä suoriutumaan hänelle asetetuista vaativista tehtävistä.

PÄIVITTÄIN POROJÄRVELTÄ. Lapin rajavartioston komentaja eversti **Yrjö Kärkkäinen** suunnitteli retket ja toimi niiden vetäjänä. Ensimmäisen kerran Kärkkäinen oli mukana presidentin keväthiihdolla vuonna 1970. Erityisesti on mieleen jäänyt vuosi 1973, silloin hiihrettiin Somasjärvelle. Lähtiessä oli vielä jonkinmoinen keli, mutta tunturissa se muuttui. Lumipyry puhalsi koillisesta ja oli vaikea arvioida hiihrettiinkö tasaisella maalla vai rinteessä. Suksien vauhdista

saattoi päätellä mennäänkö ylös- vai alas-päin.

Kärkkäinen: ”Takaisin ei kuitenkaan käännytty. Se ei kuulunut tapoihin presidentin hiihtoretkillä.”

Rajavartiolaitoksen päällikön **Otto Yliriskun** mieleen on jäänyt keväthiihto vuonna 1972. Silloin presidentti teki ennätyksen pilkkimisessä: 101 rautua samasta reiästä.

Kun joukko laski alas jyrkkää Toskalharjin rinnettä, tuuli oli vienyt lumen nurmentupsun päältä.

Ylirisku: ”Juuri siihen nurmentupsuun osui presidentin suksi. Hän kaatui ja kysyi hetken kuluttua, missä ovat hänen silmälasinsa. Komeimman nurinmenon teki kuitenkin Kalle Kaihari Ridnitsohkan rinneessä, kun kova ja jäinen hanki muuttui yllättäen pehmeäksi. Ensiksi tulivat tunturin rinnettä alas Kaiharin silmälasit, sitten mies mahallaan ja perässä vielä rajavartiolaitoksen päällikön puukko.”

YLI 100 KILOMETRIÄ. Presidentti kuului ruotsinkieliseen 500-klubiin. Jäseneksi pääsi, kun oli hiihtänyt talvessa 500 kilo-

Monena vuotena talven hiihdot ylittivät jopa 1000 kilometriä.

metriä. Klubilaisilla oli kortti, johon hiihdetty matka merkittiin. Hiihtokauden päätyttyä kortti lähetettiin klubin toimistoon.

Urho Kekkonen täytti jäsenvaatimuksen reilusti, monena vuotena talven hiihdot ylittivät jopa 1000 kilometriä.

Presidentin vuotuisiin hiihtoretkiin Lapissa kuuluivat myös viikon mittaiset retket Kuusamoon ja Saariselälle. Niillä isäntinä ja hiihtämässä olivat eri henkilöt kuin Lapin keväthiihdoilla Porojärvellä.

Kuusamossa oli Finnairin hiihtomaja ja Saariselällä Perusyhtymä Oy:n maja. Kun silmäilee **Juhani Suomen** toimittamia presidentin päiväkirjoja, huomaa miten tarkka kirjanpito UKK:lla oli talven hiihtomatkoista ja -kilometreistä.

Kesällä tehty kalastusmatkat Laukaa-

seen ja Siikakoskelle muuttuivat talvisin hiihtoretkiksi Laukaaseen ja Peurungalle. Siellä presidenttiä hiihdatti hänen henkilölääkärinsä **Rikhard Sotamaa**, joka oli mukana myös UKK:n Lapin matkoilla.

Totuus lienee, että presidentti hiihti aina, kun siihen tarjoutui mahdollisuus. Jos sää ja ohjelma vain sallivat, hän ”karkasi” hiihtämään Tamminiemestä. Sieltä UKK teki mielellään aamupäivisin kymmenenkin kilometrin lenkin Seurasaaressa jäällä. Usein määränpäänä oli myös rouva **Sylvi Kekkosen** hauta Hietaniemessä. Hiihtaessään presidentti tunsu rauhoittuvansa ja virkistävänsä, ja jos sää suosi ja aurinko paistoi, niin nautinto oli sitä suurempi. ●

Lähteet: Maarit Tyrkkö: Tyttö ja nauhuri, WSOY 2014. Tauno V. Mäki: Iloista kyytiä päämiehen mukana kairassa ja tunturissa, Otava 1975.

Tulossa: Maarit Tyrkkö: Presidentti ja toimittaja, WSOY, syksy 2016